

Psikolojik ve Ahlaki Açından
ÇOCUK SUÇLULUĞU

Değerler Eğitimi Merkezi

© Eserin Her Türü Basım Hakkı Anlaşmalı Olarak
Ensar Neşriyat'a Aittir.

Dem Yayınları Ensar Neşriyat Tic. A.Ş. Organizasyonudur.

ISBN :

Sertifika No:

Kitabın Adı

Psikolojik ve Ahlaki Açından Çocuk Suçluluğu

Yazarı

Prof. Dr. Abdulvahit İmamoğlu

Yayın Koordinatörü

Hulusi Yiğit

Redaksiyon

Osman Aktaş

Kapak & Sayfa Tasarımı

Nuray Yüksel

Baskı-Cilt

Pasifik Ofset

0212 412 17 00

2. Basım

Şubat 2015

İletişim

Oruç Reis Mah. Giyimkent Sitesi 12.Sok. No:40-42
Esenler / İSTANBUL Tel: (0212) 491 19 03 - 04 Faks: 0(212) 438 42 04
www.ensarnesriyat.com.tr e-mail: ensar@ensarnesriyat.com.tr

PSİKOLOJİK ve AHLAKİ AÇIDAN
ÇOCUK SUÇLULUĞU

Prof. Dr. Abdulvahit İmamoğlu

İstanbul 2015

ÖZGEÇMİŞ

Abdulvahit İmamoğlu, 1955 Trabzon/Köprübaşı'nda doğdu. 1977 yılında Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi'ni bitirdi. Ankara Yükseliş Koleji ve Osmaniye İmam-Hatip lisesinde öğretmenlik yaptıktan sonra 1984 yılında Atatürk Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Din Psikolojisi anabilim dalında araştırma görevlisi oldu. Bu alanda, "Mehmed Akif'de Dini Hayatın Psikolojisi" adlı teziyle 1991 yılında Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsünde doktorasını tamamladı ve aynı yıl İlahiyat Fakültesinde yardımcı doçent oldu. 1987 yılında burslu olarak üç ay kadar Mısır Kahire Üniversitesinde bulundu. 1997 yılında Sakarya Üniversitesine naklen geçti ve Mayıs 2005'de doçent oldu. 2006-2009 yılları arasında Avusturya, Almanya, İsviçre ve Fransa'da kendi alanıyla ilgili konferanslar verdi. 2012 yılında Sakarya Üniversitesinde profesör oldu. 2012-2014 yılları arasında Kırgızistan'da Kırgız-Türk Manas Üniversitesi İlahiyat fakültesinde Din Bilimleri bölüm başkanlığı yaptı. Din Psikolojisi alanında çok sayıda yüksek lisans ve doktora öğrencisi yetiştirmiş olup, halen Sakarya Üniversitesi'nde öğretim üyesi olarak görevine devam etmektedir.

'Mehmed Akif ve İnanan İnsan', 'Bir İman ve Aksiyon Adamı Mehmed Akif', 'Psiko-Sosyal Açıdan Rüya ve İstihare', 'Din Psikolojisi' adlı basılmış kitapları ve "Beden ve Ruh", Psikoloji ve İnsan", "Farklı Ortamlarda Dini Tutumların Psiko-Sosyal Temelleri", "Psiko-Sosyal Açıdan Üniversite Gençliği Arasında Karşı Cins İlişkileri" "Deprem Sonrasında Karşılaşılan Psikolojik Tepkiler ve Dini İçerikleri" adlı makaleleri yanında değişik dergilerde yayımlanmış çok sayıda makale ve yazıları bulunmaktadır.

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ	9
GİRİŞ	11
I. Konunun Sınırları ve Önemi.....	11
II. Çocukluk Döneminin Psiko-Sosyal Özellikleri	13
III. Geçmişten Günümüze Çocukluk	14
IV. Suçluluk Kavramı ve Çocuk Suçluluğu.....	18
1. Suç ve Suçluluk	18
2. Çocukların İşlediği Suç Türleri.....	20
3. Suçun İşlendiği Yer	24
4. Suçun İşleniş Şekli	26
V. Suçluluk Teorileri.....	27
1. Biyolojik Teoriler	28
2. Psikolojik Teoriler	29
3. Sosyolojik Teoriler.....	31
VI. Dünyada ve Türkiye’de Çocuk Suçluluğu	34
1. Dünyada Çocuk Suçluluğu	34
2. Türkiye’de Çocuk Suçluluğu	35
ÇOCUK SUÇLULUĞUNUN PSİKOLOJİK BOYUTLARI	43
I. Çocuk Suçluluğuna Etki Eden Psikolojik Yetersizlikler	43
1. Zihinsel Olumsuzluklar	45
2. Duygusal Olumsuzluklar	47
b) Üstünlük Duygusu.....	48
c) Kıskançlık.....	49
d) Korku	50

e) Hayal kırıklığı	52
3. Kişilik Bozuklukları	52
II. Çocuk Suçluluğunun Ahlaki ve Dini Yönü	57
1. Vicdani Gelişimindeki Olumsuzluk	61
2. Bencillik ve Cimrilik	64
3. Kin Besleme	65
4. Yalan Söyleme	66
5. Dini Normları Benimsemeye Olumsuzluk	68
a) İlk çocukluk dönemi (2-6 yaş):	70
b) Son çocukluk dönemi (7-12 yaş):	71
ÇOCUK SUÇLULUĞUNUN SOSYAL BOYUTLARI	73
I. Ailenin Olumsuz Etkisi	73
1. Ailedeki Çözülme	74
a) Aile Yapısındaki Bozukluk	76
b) Ayrı Anne-Baba	76
c) Ebeveyn Kontrolünün Yetersizliği	79
d) Tutum ve Davranış Bozukluğu	81
e) Ailenin İktisadi Düzenindeki Bozukluklar	83
f) Kardeş Sayısının Fazlalığı	85
h) Ailedeki Diğer Çözümler	94
2. Ailenin Eğitimden Yoksun Oluşu	96
3. Ailede Sevgi Yoksunluğu	97
4. Aşırı Koruyucu Tutum	98
5. Anne ve Babanın Kişiliği	99
6. Ailede Dini İnançların Zayıflığı	102
II. Eğitimde Karşılaşılan Problemler	104
1. Okulla İlgili Problemler	107
a) Okula Gidemeyiş	107
b) Okula Geç Başlama	108
c) Okuldan Kaçma	108
2. Eğitim İmkanlarının Eksikliği	108
3. Eğitimde Ayrıcalık	109

III. Çevrenin Olumsuz Etkileri.....	109
1. Ekonomik Yetersizlik.....	109
a) Bina ve Eşyalara Zarar Vermek	111
b) Hırsızlık Yapmak.....	111
2. Yaşanılan Evin Yetersizliği.....	114
3. Kötü Arkadaş İlişkisi.....	116
4. Cinsel Yaşantıda Olumsuzluk.....	119
5. Büyükler Tarafından Suça İtilme	120
6. Çevrede Sosyal Kontrol Yetersizliği	121
a) Sokak Çocukları ve Çalışan Çocuklar	122
b) Kötü Alışkanlıklar Edinme	126
c) Sinema ve Filmlerin Olumsuz Etkileri	130
7. Çete Üyeliği	131
8. Toplumun Duyarsızlığı.....	133
9. Kültür Erozyonu	136
10. TV-Bilgisayar-İnternet Programlarındaki Olumsuzluk ...	137
11. Göç ve Düzensiz Kentleşme	139
ÇOCUK SUÇLULUĞUNUN ÖNLENMESİ	143
1. Batı'da Çocuk Suçluluğu İle İlgili Birimler ve Önlemler ...	144
Çocukların Korunmasına Yönelik Dünyadaki Gelişmeler: ...	146
2. Türkiyede Çocuklara Özgü Kurumların Gelişimi	148
3. Türkiye'de Çocuk Suçluluğu İle İlgili Birimler	151
SONUÇ	155
KAYNAKÇA	159

ÖNSÖZ

Çocuk, insanlık için gelecek, aileler için özünün devamı, eğitimciler için benzer yeni nesiller yetiştirmek anlamlarını taşır. Ancak konuya suç kavramını eklediğimizde doğrusu çocuk kavramıyla yan yana olmaması gereken bir izlenim vermektedir.

Her ne kadar istenmese de realitede çocukların suça meyli çok erken yaşlarda başlamaktadır. Burada ailenin, akran grubunun, yakın çevrenin ve nihayet televizyon ve internetin etkilerinin suçun ortaya çıkışındaki etkileri kaçınılmaz görünmektedir.

Bu çalışmada önemli olan, çocuk suçluluğunun nasıl ortaya çıktığını belirlemeye çalışmak ve bu doğrultuda suça eğilimde ahlaki olumsuzlukların tespitinin yapılabilmesidir. Esasen çocukların suça meylinde başta aileler olmak üzere toplumun her kesiminin eksikliği olabildiği gibi, suçun azaltılması ve ortadan kaldırılması noktasında da toplumun her kesimi üzerine düşen görevleri hakkıyla yerine getirmek zorundadır.

Doğrusu geçmişten günümüze çocuk suçluluğu bazen aile içi kurallarla, bazen ahlaki ve dini yaptırımlarla, çoğunlukla da toplumdaki sosyal kurumlarla önlenmeye çalışılmıştır. Zaten çocukların toplumun sağlıklı bir ferdi olarak yetişmesi onun bütün hayatının düzenli, tertipli, sağlıklı ve plânlı bir yönlendirilmeden geçmesi kaçınılmazdır.

Özellikle çocuğun ahlaki ve dini gelişimi ilk çocukluk döneminden itibaren üzerinde durulması gereken asli konulardan biridir. Ancak

çocukların dini ve ahlaki kuralları doğru anlayıp yorumlayabilmeleri aynı zamanda zihinsel ve duygusal gelişimlerinin olumlu olmasıyla doğru orantılıdır.

Bu konuda yapılan çalışmalar incelenmiş, belirli alt başlıklarda zaman zaman konular arasında korelasyonlar kurulmuş ve çocuk suçluluğu, elde edilen bu veriler doğrultusunda tahlil edilmeye ve anlamlandırılmaya çalışılmıştır.

Kitap bütünüyle bu yıl yeniden gözden geçirilmiş olup, tablolardan gerekli görülenler güncellenmiş ve bazı eklemeler yapılmıştır.

Bu vesileyle, çalışmada kendilerinden faydalandığım konunun tüm çalışanlarına şükran borçlu olduğumu belirtmeliyim. Çalışmayı gözden geçirerek belirli yönlendirmeler yapan Prof. Dr. Recep Kaymakcan'a, öğretim görevlisi Adem Arı'ya, çalışmanın yazı ve düzenlemesinde yardımını gördüğüm ve Arş. Gör. Yunus Emre Temiz'e, kaynak tespitinde yardımcı olmaya çalışan kızım Hilâl'e, bazı yazıların dikte edilmesinde oğlum Murat ve kızım Ayça'ya, çocukluk dönemiyle ilgili sorduğu orijinal sorularla ufkumu açan küçük kızım Gökçe'ye, çalışmayı yayın hayatına aktaran matbaa çalışanlarına, ayrıca tüm çalışma dönemimde yardım ve destekleriyle bana güç veren eşim Ayşegül'e ve emeği geçen herkese şükranlarımı sunuyorum.

Abdulahit İmamoğlu
Ocak 2015 / Sakarya

GİRİŞ

I. Konunun Sınırları ve Önemi

Çocuklar bir ailenin, bir toplumun, bir milletin ve insanlığın geleceği olarak görülmektedir. Bunun için çocuk yaratılışından itibaren çok değerli bir varlıktır. Asıl olan bu değerini farkında olarak hareket edebilmektir. Bunun için çocukların yetiştikleri mekanda, hem ferdi sorumluluk hem de yaşanan toplumdaki sistem buna uygun olmalıdır.

Ancak gözlemlerimiz ve elde ettiğimiz istatistiki verilere bakarak hiçbir toplumda çocuklara hak ettikleri değer verilmemekte yada verilememektedir. İşte sorun bu noktadan itibaren başlamıştır. Bilim dünyası tarafından kabul edilen husus çocukların suçlu doğmadıkları, daha sonra suça itildikleridir.

Çocuk suçluluğuna sebep olan etmenleri başlıca iki şıkta incelemek hemen hemen bütün kriminoloji uzmanlarınca uygun görülmüştür. Bunlar; a) Ferdi etmenler b) Sosyal etmenlerdir.

Ferdi etmenler, çocuğun kendisinde olup, ifadesini; akli ve ruhi anormallik ve irsiyetde bulur (Şensoy, 1949: 31). Dolayısıyla, bireysel suç nedenlerinden biri kişilik bozukluklarıdır. Kişilik bozukluğu olan çocuklar tedavi edilmediği sürece bu rahatsızlıklarının niteliğine uygun suçlar işleyebilirler. Kleptomaların hırsızlık yapması, psikopatların şiddet suçları işlemesi bu türdendir. Sara (epilepsi), beyin iltihabı

gibi tümüyle organik koşullara karşı bir tepki olarak davranışın kontrol edilememesi dolaylı olarak suçu oluşturabilir. Nörotik kişilik bozukluğuna bağlı, bilinçsizce yapılan anti-sosyal davranışlar sonucu suç işlenebilir (Karagöz ve Demircin 1996).

Bağımlılık yaratan maddelerin etkisindeki çocuklar ve zihinsel engelli çocuklar suç işlemeye daha açık olabilirler. Düşük zeka düzeyinin suçluluğun oluşumundaki kısmi rolü kabul edilmekle birlikte, zeka geriliği, öğrenim yoksunluğu ve suçluluk üçlüsü arasındaki ilişki üzerinde durmak daha anlamlıdır (Mangır ve Silleli 1987).

Sosyal etmenler ise aile içi ve aile dışı (sosyal çevre) olmak üzere, genellikle iki grupta incelenmiştir. Çocukların doğumundan itibaren hayatlarını geçirdikleri sosyal çevre; kişiliğin oluşumunda çok önemlidir. Çocuklar içinde buldukları sosyal çevreden etkilenir ve bu çevreyi etkilerler. Çocuklar iyi-kötü, güzel-çirkin, doğru-yanlış gibi temel davranış kalıplarını içinde bulunduğu sosyal çevreden öğrenir. Suça yönelirken de aile, komşu, okul, arkadaş ve boş zamanların geçirildiği bu çevrelerden etkilenirler. Bunlara ek olarak göç ve gecekondulaşma da çocuk suçluluğunda sosyal nedenler arasında değerlendirilmelidir.

Bütün bu bahsettiklerimize bağlı olarak çocukları suçluluğa iten hal ve hareketlerle ilgili belli başlı tutum ve davranışları şöyle sıralayabiliriz;

Çocuğun, ailenin veya çocuğu korumakla yükümlü olan kimsenin kontrolünden çıkması,

Okuldan kaçmayı alışkanlık haline getirmesi,

Bilerek, hırsızlar, serseriler ve ahlaksız kimselerle birlikte bulunması,

Herhangi bir kanuna veya emre uymaması, Cürüm yahut aylıklık içerisinde yetişmesi,

Kendisi ile birlikte başkalarını da tehlikeye sokması,

İzin almadan yada herhangi bir sebep olmaksızın evden kaçması,

Umumi yerlerde, müstehcen yahut küfürlü konuşmayı alışkanlık haline getirmesi,

Bilerek kötü tanınan yerlere gitmesi, Kumarhanelere devam etmesi,

Yol boylarında ve demiryolu bölgelerinde serserilerle dolaşması, İçki alınan yerlere sık sık gitmesi (Nirun, 1977).

II. Çocukluk Döneminin Psiko-Sosyal Özellikleri

Çocukluk döneminde hangi davranışın normal, hangi davranışının normal dışı sayılabileceğinin ayırımını yapmak oldukça güçtür. Çünkü belli bir dönemde normal kabul edilen bir davranış daha sonraki bir dönemde normal dışı olmaktadır. Küçük yaşlarda olağan karşılanan bir davranış daha büyük yaşlara kadar devam ettirilirse davranış bozukluğu olarak değerlendirilir. Örneğin; Küçük bir çocuğun gördüğü bir oyuncuğu izinsiz alması çalmak değildir, fakat ilkokul son sınıftaki bir çocuk için çalmaktır. Ayrıca çocukların davranışlarının yetişkinlerle karşılaştırılmaması gerekmektedir. Çünkü zihinsel-duygusal ve sosyal yönden çocuğun dünyası yetişkinlerden farklıdır.

Çocuklukta psikolojik sorunlarda iki nokta önemlidir:

1. Çocuklukta davranış bozuklukları yetişkinlikteki davranış bozukluklarının kaynağını oluşturmaktadır.

Araştırma bulguları yetişkinlerden psikolojik tedavi görenlerin çocukluklarında da davranış sorunları olduğunu göstermektedir.

2. Eğer çocuktaki sorunlara erken dönemde çözümler getirilirse bu sorunlar gelişmeden önlenebilir.

İnsan gelişimi belli bir sıra izler, her dönem bir önceki dönemin üzerine kurulur. Çocukluk dönemi, bebeklik döneminin, ergenlik dönemi çocukluk döneminin yaşantılarına dayanır. Çeşitli nedenlerle her dönemin gelişim görevleri yeterince tamamlanamazsa birey ileriki yaşamında güçlüklerle karşılaşır. Özellikle yetişkin-çocuk ilişkilerinin

olumsuzluğu, hatalı yetiştirme tutumları, davranış bozukluklarının temel belirleyicilerindedir.

Çocuklarda oldukça erken başlayan taklit tamamen iradesiz ve adeta 'refleks' şeklindedir. Annesi bir çocuğun karşısında gülse oda güler, ağlasa oda aynı şeyi yapar. Gözüne, kulağına her gelen algıyı çocuk aynen yapmaya çalışır. Maddi ve manevi acizlik ve zaaf, ferdiyetin hiçliği henüz kendinden bile haberdar olmayan bu küçük canlıyı körü körüne taklitçi yapar. Çocuğun önceleri gelişigüzel ne yaptığını fark etmeksizin yaptığı taklit daha sonra yavaş yavaş şuurlu olmaya başlar. Nitekim bu konuda A. Gövsa şöyle demektedir; 'Biz çocukken her şeyi anlamaksızın taklit ederiz. Fakat bu taklit sayesinde ki anlamayı öğrenmişizdir (Gövsa, 1931: 134).

Oyun davranışlarının ve arkadaş ilişkilerinin de yaşlara göre farklılaşabildiğini görmekteyiz. Bebeklik döneminden itibaren ele aldığımızda oyunun öncelikle bir keşif niteliği taşıdığını görürüz. Çocukların zevk almaları ve hoşnut olmaları nedeniyle tekrarladıkları davranışlar (oyuncakları çekme, itme, çarpma, döndürme gibi) bebeklik döneminin ilk yılının oyunlarını oluşturur. İlk yılın sonları itibariyle bebekler daha amaca yönelik tepkiler vermeye başlar. Yan yana geldiklerinde birbirlerini incelerler, oyuncak paylaşımı yapmaya çalışırlar. Aynı şekilde hoşnutsuz olunan bir durumda tepki verebildiklerini ya da mutluluk belirtileri gösterebildiklerini görebiliriz. Ancak bu dönemde kurulan ilişkiler kısa sürelidir, çabuk arkadaş değiştirebilirler ve arkadaş seçimlerinde çoğu zaman cinsiyet ayrımı yoktur.

III. Geçmişten Günümüze Çocukluk

Eski çağlarda çocuğun yazgısı anasının yazgısına sıkı sıkıya bağlıydı. Her ikisi de toplumda kölelerden biraz daha iyi durumdaydılar. Ama bu, her ikisinin de mal gibi alınıp satılmasını, döve döve sakat bırakılmasını ve kurban edilmesini önleyemiyordu. Örneğin köleci uygarlıklar diye bilinen eski Yunan'da ve Roma'da

babaların çocukları üzerindeki hakları sınırsız, egemenlikleri tartışılmazdı. Romalı baba çocuğunu istediği gibi cezalandırabilir, alıp satabilir, sakat bırakabilir veya öldürebilirdi.

Çocuk öldürmek, özellikle sakat doğanları ve kız çocukları bebekken yok etmek her çağda, her yerde yaygındı. İbranilerde baba sözünden çıkan ya da baş kaldıran çocuğun cezası taşlanarak öldürülmekti. Çin'de 20. yüzyıla kadar fazla görülen kız çocuğunun öldürülmesi olağanken, aynı dönemlerde Japonya'da da yeni doğan çocuğun yaşayıp yaşamama kararını aile verir ve uygulamış. Afrika'da bugün de benzer bir uygulama devam ediyor ve istenmeyen çocuklar ormana bırakılıyor. (Yörükoğlu, 2000: 21-23)

İlahi dinlerin etkisiyle birlikte acıma, düşküne ve güçsüze yardım duyguları toplumlarda yayılmaya başladı. Öldürme, çalma ve zina büyük günahlardan sayıldı. Bunun sonucunda kadınlar ve çocuklar daha çok korunup kollanmaya başladı. Ortaçağ boyunca ve onu izleyen zamanlarda dini felsefenin, yetişkinlerin çocukları nasıl gördüğü ve disipline soktuğu konusunda güçlü bir etkisi vardı. Yaygın inanç insanların günahkar olduğu biçimindeydi. Böylece yanlış davranış herkes tarafından doğuştan gelen kötülüğe yükleniyordu. Ana babaların ve eğitimcilerin görevi şeytani eğilimleri bastırmaktı. Çocuklar sık sık korkutulur, dövülür, hatta bazen ceza için öldürülür ya da katı bir itaat altında tutulurdu. (Gander, 2001: 29)

Modern anlamdaki çocuk ve çocukluk terimlerine ortaçağda rastlanmamaktadır. Ortaçağda yaklaşık olarak beşinci ve on üçüncü yüzyıllar arasında, insanlar çocukluğu yaşamın farklı bir dönemi olarak görmüyor ya da altı ve on sekiz yaş arasındaki yılları belirleyici olarak kabul etmiyor, büyüyen insanın bakım ve beslenme gereksinmelerini dikkate almıyordu. Çocuklar, beş-yedi yaşına yani yetişkin dünyasına girinceye kadar bebektiler. Çocuklar görünüşte küçük yetişkinler gibi görülüyordu.

Ortaçağda biçimi bozuk veya gayri meşru çocuklar teşhir ediliyorlar veya ölüme terk ediliyorlardı. Her ne kadar ortaçağda bebek öldürme uygulamaları azalmışsa da bunun on sekizinci yüzyıla

kadar sürdürdüğü kabul edilmektedir. Bazı aşırı yoksulluk durumlarında ana babalar, daha acınacak duruma getirmek, dolayısıyla daha başarılı dilenci olmalarını sağlamak amacıyla, bile bile çocuklarının bir tarafını kesiyorlardı.

Çocuk beş ile yedi yaşlar arasındaki bir zamanda yetişkinlik dünyasına bütün yönleriyle girerdi. Çocuklar yetişkinlerle aynı oyunları, öyküleri, oyuncakları, şarkıları ve giyim tarzlarını paylaşırlardı. Aynı zamanda kumar oynama, içki içme, şaka yapma ve çalışma alanlarını da paylaşırlardı. Aile çok gevşek bir yapıdaydı ve aile yaşamı bugünkü gibi mahrem değildi. Bebekler ve çocuklar bazen cinsel açıdan kötüye kullanılır, cinsel eylemleri izlemelerine ve zaman zaman da bunlara katılmalarına izin verilirdi. Çocukların yetişkinler gibi düşüncelere ve güdülere yetenekli oldukları, fakat onlardan daha aptal oldukları kabul edilirdi. (Gander, 2001: 26-28)

Aynı dönemde Müslüman coğrafyadaki duruma bakacak olursak, çocuk hak ve özgürlükleri ve eğitimi konusunda diğer kültür ve medeniyetlerden çok ileride olduğunu görürüz. İslam'a göre çocuk temiz bir yaratılışla ve günahsız olarak dünyaya gelir. Ona şekil veren ana baba ve sosyokültürel çevredir. Çocuğun büyüklerin telkin ettiği değerleri ve davranış modellerini içten benimsemesi ve hayatı boyunca kendilerine bağlı kalması, her şeyden önce kendisini yetiştiren insanları sevmesi ve onlara inanıp güvenmesiyle mümkündür. Bu sonucu doğuracak bir yaklaşımla çocuklara yaklaşmak ise büyüklerin görevidir. Hz. Peygamber de bu konuda Müslümanlara örnek teşkil edecek bir hayat yaşamıştır.

Avrupa'da bebeğe karşı duyarlılık ise ancak 1500'lü yılların sonunda gelişmeye başladı, 1600'lü yıllara gelindiğinde çocukluk yetişkinlikten farklı görülmeye başlandı. 1600-1800 yılları arasında çocukların eğitimine ait tutumlarda adeta devrim yaşandı. Üniversiteler kuruldu, eğitimciler ve ahlakçılar, insanların masum doğduğu ve yaşlı kişilerin gençlere uygun yolları göstererek, rehberlik ederek, gençlerin